

Тетяна Руденко,

адвокат, експертка з питань публічних закупівель, антимонопольного права, член
Експертної групи з питань вдосконалення публічних закупівель

«Коронавірусні» закупівлі. Що змінилося?

У попередньому номері журналу¹ розглянуто деякі актуальні питання проведення медичних закупівель, зокрема, проаналізовано зміни, внесені до Закону про закупівлі. І автор, і редакція чекали на оновлення підзаконних актів, яких вимагав Закон. Проте вони з'явилися тоді, коли номер вже було передано до друку. Тож сьогодні — логічне продовження теми.

Місяць на зміни... КМУ не впорався

24 липня 2021 року набрав чинності Закон № 1599, відповідно до розділу I якого у новій редакції викладено п. 3¹ розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону про закупівлі. Абзацом першим п. 3¹ визначено, що на період карантину, встановленого КМУ, дія Закону про закупівлі не поширюється на випадки, якщо предметом закупівлі є:

- лікарські засоби, вакцини або інші медичні імунобіологічні препарати, розхідні матеріали для надання медичної допомоги хворим на COVID-19;
- медичні вироби для вакцинації від COVID-19;
- медичне обладнання для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу пацієнтам, хворим на COVID-19;
- системи постачання медичних газів, необхідні для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19).

Перелік **лікарських засобів та порядок їх закупівлі** мав затвердити КМУ.

Відповідно до абзацу другого тієї ж норми за результатами такої закупівлі в електронній системі закупівель замовник має оприлюднити:

- звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель;

¹ Руденко Т. Проведення закупівель медичними закладами. Актуальні питання // Головний бухгалтер медичного закладу. — 2021. — № 10. — С. 58 — 64.

- договір про закупівлю та всі додатки до нього;
- звіт про виконання договору про закупівлю відповідно до статті 10 Закону про закупівлі.

«У разі недотримання вимог щодо публікації таких звітів винні особи притягаються до відповідальності відповідно до закону» — зазначено в абзаці третьому п. 3¹ розділу X Закону про закупівлі.

ВАЖЛИВО!

Нагадаємо, що відповідно до ст. 164¹⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення неоприлюднення або порушення порядку оприлюднення інформації про закупівлі, що здійснюються відповідно до положень Закону України від 17.03.2020 р. № 530-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» тягне за собою накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб замовника у розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1 700 грн).

Крім того, відповідно до абзацу четвертого п. 3¹ розділу X Закону про закупівлі (у редакції Закону № 1599) передбачено, що на період дії карантину, встановленого КМУ, **закупівля товарів** (крім лікарських засобів, вакцин або інших медичних імунобіологічних препаратів, розхідних матеріалів для надання медичної допомоги хворим на COVID-19 та медичних виробів для вакцинації від COVID-19, медичного обладнання для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу пацієнтам, хворим на COVID-19, систем постачання медичних газів) **та послуг, необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19), здійснюється в порядку, встановленому для спрощених закупівель.**

КМУ на виконання Закону № 1599 мав би протягом місяця із дня набрання ним чинності привести у відповідність до нього свої нормативно-правові акти й передусім Постанову № 225. Адже, оскільки Закон має вищу юридичну силу, виникли сумніви щодо можливості застосування цієї постанови. Тому замовники, напружено очікуючи передбачених Законом № 1599 змін, перейшли на проведення процедур закупівель, орієнтуючись на норми Закону про закупівлі, тобто визначаючи процедуру закупівлі з огляду на очікувану вартість.

22 вересня 2021 року було прийнято, а 29 вересня оприлюднено Постанову № 1012, натомість Постанова № 225 втратила чинність.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Постанова № 224, якою запроваджено звільнення окремих товарів від оподаткування ПДВ, залишається чинною, змін до неї наразі не внесено.

Що нового у новій постанові?

Постановою № 1012, як і Постановою № 225, затверджено:

- порядок проведення закупівель;
- перелік того, що можна закупити, керуючись цим порядком.

Проте у Постанові № 225 йшлося про «товари, роботи, послуги», натомість відповідно до затвердженого Постановою № 1012 Порядку закуповуються лише «лікарські засоби» (докладніше про це — далі).

Насамперед завдяки Постанові № 1012 отримано Порядок проведення закупівель, що здійснюються **без використання електронної системи, шляхом укладення прямих договорів**. Як і раніше, ці закупівлі проводить Уповноважена замовником особа, яка призначається окремим наказом, саме для проведення певного типу закупівель. Відтепер обсяг обов'язків Уповноваженої замовником особи значно зростає (див. таблицю).

Отже, **лікарські засоби для надання медичної допомоги хворим на Covid-19, а також вакцини або інші імунобіологічні препарати закуповуються шляхом укладання прямого договору незалежно від вартості закупівлі і відповідно до вимог Порядку, затвердженого Постановою № 1012.**

Крім того, розхідні матеріали для надання медичної допомоги хворим на COVID-19 та медичні вироби для вакцинації від COVID-19, медичне обладнання для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу пацієнтам, хворим на COVID-19, системи постачання медичних газів також закуповуються шляхом укладання прямого договору незалежно від вартості закупівлі, **але законодавець не вимагає дотримання умов Порядку при проведенні таких закупівель.**

ВАЖЛИВО! Закуплені таким чином розхідні матеріали використовуються виключно для надання допомоги хворим на COVID-19, вироби — для вакцинації, а медичне обладнання таким чином можуть закупити виключно заклади охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на COVID-19.

Якого ж Порядку повинні дотримуватися замовники під час закупівлі лікарських засобів для надання допомоги хворим на COVID-19? Всі необхідні відомості викладені у порівняльній таблиці, відмінності виділено напівжирним шрифтом.

ТАБЛИЦЯ Порівняння попереднього та актуального порядків проведення закупівель

Порядок, затверджений Постановою № 225 (втратила чинність)	Порядок, затверджений Постановою № 1012 (чинна)
1. Цей Порядок визначає правила проведення замовником закупівель товарів, робіт і послуг , необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на території України.	1. Цей Порядок визначає правила проведення замовником закупівель лікарських засобів , необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Продовження таблиці

Порядок, затверджений Постановою № 225 (втратила чинність)	Порядок, затверджений Постановою № 1012 (чинна)
2. У цьому Порядку терміни вживаються в такому значенні: • закупівля — придбання замовником товару, роботи або послуги, що є необхідними для здійснення заходів, спрямованих на <...>; • особа, уповноважена замовником на проведення закупівель (далі — уповноважена замовником особа), — службова (посадова) особа замовника, яка визначена ним відповідальною за організацію та проведення закупівель. Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законі України «Про публічні закупівлі» та інших нормативно-правових актах.	2. У цьому Порядку терміни вживаються в такому значенні: • закупівля — придбання замовником лікарських засобів, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на <...> ; • особа, уповноважена замовником на проведення закупівель (далі — уповноважена замовником особа), — службова (посадова) особа замовника, яка визначена ним відповідальною за організацію та проведення закупівель. Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законі України «Про публічні закупівлі».
3. Під час проведення закупівель замовник та уповноважені замовником особи керуються Конституцією та законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.	
4. Закупівлі здійснюються з дотриманням таких принципів: • добросовісна конкуренція серед учасників; • максимальна економія, ефективність та пропорційність; • відкритість та прозорість під час організації та проведення закупівлі; • недискримінація учасників та рівне ставлення до них; • об'єктивне та неупереджене визначення переможця закупівлі; • запобігання корупційним правопорушенням	3. Закупівлі здійснюються з дотриманням таких принципів: • добросовісна конкуренція серед учасників; • максимальна економія, ефективність та пропорційність; • відкритість та прозорість під час організації та проведення закупівлі; • недискримінація учасників та рівне ставлення до них; • об'єктивне та неупереджене визначення переможця закупівлі; • запобігання корупційним правопорушенням.
5. Планування закупівель здійснюється замовником на підставі наявної потреби у закупівлі товарів, робіт і послуг.	4. Планування закупівель здійснюється замовником на підставі наявної потреби у закупівлі товарів, робіт і послуг.
6. Уповноважена Замовником особа	5. Уповноважена Замовником особа
	1) проводить попередні ринкові консультації з потенційними постачальниками та здійснює аналіз ринку задля визначення найбільш економічно вигідної пропозиції;
планує закупівлі та вносить інформацію до річного плану закупівель в електронній системі закупівель, зокрема про технічні, якісні та інші характеристики предмета закупівлі;	2) планує закупівлі та вносить інформацію до річного плану закупівель в електронній системі закупівель, зокрема про технічні, якісні та інші характеристики предмета закупівлі;

Організація діяльності

Продовження таблиці

Порядок, затверджений Постановою № 225 (втратила чинність)	Порядок, затверджений Постановою № 1012 (чинна)
організовує та проводить закупівлі. Замовник може самостійно встановлювати критерії доброчесності та надійності вибору особи, з якою буде укладений договір про закупівлю;	3) організовує та проводить закупівлі;
	4) перевіряє надійність особи, з якою планується укласти договір про закупівлю, зокрема шляхом встановлення наявності документально підтвердженого досвіду здійснення, аналогічного (аналогічних) за предметом закупівлі договору (договорів);
	5) перевіряє доброчесність особи, з якою планується укласти договір про закупівлю, а саме: • перевіряє, чи було притягнуто особу, з якою планується укласти договір про закупівлю, до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією; • перевіряє, чи є постачальник пов'язаною особою з керівником або службовими особами замовника; • перевіряє, чи притягувалась особа, з якою планується укласти договір про закупівлю, протягом останніх трьох років до відповідальності за порушення, передбачене пунктом 4 частини другої статті 6, пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів тендерів;
забезпечує складення, затвердження та зберігання відповідних документів з питань закупівель;	6) забезпечує складення, затвердження та зберігання відповідних документів з питань закупівель;
забезпечує оприлюднення в електронній системі закупівель інформації, необхідної для виконання пунктів 8 і 9 розділу I Закону України від 17 березня 2020 р. № 530-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», та інформації відповідно до пункту 9 частини другої статті 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи, з якою замовник уклав договір про закупівлю;	7) забезпечує оприлюднення в електронній системі закупівель інформації, необхідної для виконання пункту 31 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про публічні закупівлі» щодо виключення можливості здійснення закупівель без використання електронної системи закупівель.

Закінчення таблиці

Порядок, затверджений Постановою № 225 (втратила чинність)	Порядок, затверджений Постановою № 1012 (чинна)
вчиняє інші дії, передбачені цим Порядком.	
	6. Виявлення однієї з обставин, викладених у підпункті 5 пункту 5 цього Порядку, перешкоджає укладенню договору про закупівлю.
Усі рішення уповноваженої замовником особи оформлюються протоколом із зазначенням дати прийняття рішення.	7. Усі рішення уповноваженої замовником особи оформлюються протоколом із зазначенням дати прийняття рішення.

Тобто Уповноважена замовником особа, організовуючи закупівлю лікарських засобів, має провести ринкові консультації, аналіз ринку, а перед тим, як укласти договір, перевіряє надійність та добросовісність постачальника. Невідповідність постачальника вимогам добросовісності перешкоджає укладенню договору про закупівлю.

При закупівлі розхідних матеріалів, медичного обладнання, систем постачання медичних газів дотримання Порядку не вимагається.

Однак стосовно всіх згаданих закупівель варто наголосити, що закупівля за прямими договорами згаданих груп товарів можлива лише для допомоги хворим на COVID-19 та лише тими медичними закладами, що здійснюють допомогу хворим на COVID-19. Переліку таких товарів немає, тому замовники мають керуватися власними потребами та готувати якісне обґрунтування необхідності проведення такої закупівлі. **Закупівля будь-яких послуг та робіт за прямим договором з позначкою «COVID-19» вже неможлива.**

Закупівля ж товарів та послуг (але не робіт), що не є лікарськими засобами, витратними матеріалами, медичним обладнанням, системою подачі медичних газів, але є необхідними для протидії пандемії COVID-19, **може здійснюватися за спрощеною процедурою закупівлі.**

Що це означає? Засоби індивідуального захисту, дезінфекційні засоби, реактиви та реагенти, тести, інші товари, а також послуги, наприклад, санітарна обробка приміщень, ремонт та техобслуговування медичного обладнання, поводження з медичними відходами тощо — незалежно від очікуваної вартості можуть бути закуплені замовником за спрощеною процедурою. Звичайно, якщо ці товари та послуги необхідні для виконання заходів, спрямованих на боротьбу з пандемією COVID-19. Такі закупівлі можуть проводити будь-які замовники.

Тобто замовникам надано можливість пришвидшити проведення закупівель товарів та послуг, необхідних для протидії розповсюдженню пандемії COVID-19, якщо вони застосують спрощену процедуру закупівлі. Ці закупівлі проводить уповноважена особа, та сама, що проводить і всі інші спрощені закупівлі.

Застосування спрощеної закупівлі дасть можливість замовнику закупити необхідні товари та послуги швидше, ніж при проведенні відкритих торгів. Це зумовлено такими особливостями спрощеної закупівлі, як більш короткий строк проведення, необов'язковість встановлення вимог до учасників та предмета закупівлі, за

Організація діяльності

бажанням замовник має можливість закупити конкретний товар (не еквівалент), подання лише однієї пропозиції не призведе до відміни закупівлі. Крім того, договір з переможцем можна укласти вже наступного дня, тобто відсутня десятиденна пауза, як це є у відкритих торгах.

Проте на випадок майбутніх можливих перевірок варто підготувати детальне пояснення та обґрунтування, чому в тому чи іншому випадку була застосована саме спрощена закупівля, а не відкриті торги.

Всі ці винятки з Закону про закупівлі запроваджені на час дії карантину. Тобто поки діє карантин — закупівлі окремих товарів та послуг можуть за потреби здійснюватися так, як це описано.

Вдалих вам закупівель і надійних постачальників!

НОРМАТИВНІ АКТИ

Закон про закупівлі — Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII «Про публічні закупівлі»

Закон № 1599 — Закон України від 01.07.2021 р. № 1599-IX. «Про внесення змін до розділу X «Прикінцеві та перехідні положення Закону України «Про публічні закупівлі» щодо виключення можливості здійснення закупівель без використання електронної системи закупівель»

Постанова № 1012 — Постанова КМУ від 22.09.2021 р. № 1012 «Деякі питання закупівлі лікарських засобів, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2»

Постанова № 225 — Постанова КМУ від 20.03.2020 р. №225 «Деякі питання закупівлі товарів, робіт і послуг, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на території України» (втратила чинність відповідно до Постанови № 1012)

Постанова № 224 — Постанова КМУ від 20.03.2020 р. №224 «Про затвердження переліку товарів (у тому числі лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання), необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, операції з ввезення яких на митну територію України та/або операції з постачання яких на митній території України звільнюються від оподаткування податком на додану вартість»